

سازمان‌های مردم‌نهاد در ترازوی اثربخشی

(اثربخشی: جریان و عوامل مؤثر بر آن)

جمشید میرزایی

سرشناسه	: میرزایی، جمشید، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: سازمان‌های مردم‌نهاد در ترازوی اثربخشی.
مشخصات نشر	: تهران: سخن ایمان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۲۴ ص. : جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۸۸-۹-۶-
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۱۸.
موضوع	: سازمان‌های غیردولتی
روضوع	: ایران
موضوع	: مدیریت
روضوع	: نمونه پژوهی
رده بی‌کنگ	: HD ۳۷۶۹/۲/الف ۹ م ۹ ۱۳۹۴
رده بندی دیسی	: ۳۶۱/۳۷۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۱ ۸۰۰

سازمان‌های مردم‌نهاد در ترازوی اثربخشی

جمشید میرزایی

طراح جلد	خانه نقوشی میلانی
صفحه آرا	فاطمه خراسانی
نوبت چاپ	تهران: اول، ۱۳۹۴
ویراستار	فاطمه خراسانی
شمارگان	۱۵۰۰ نسخه
قیمت	۲۲۰۰۰۰ ریال

انتشارات سخن ایمان

آدرس دفتر مرکزی: تهران، بزرگراه نواب، نبش خیابان شکوفه، ساختمان توکا ۳، پلاک ۳۰۱

تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۶۶۳۸۵۵۸۱ ، ۰۹۱۲۲۹۴۸۵۱۸

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه
پیشگفتار.....	۷.....
فصل اول: چیستی و ماهیت سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها).....	۱۱.....
فصل دوم: مبانی نظری پژوهش.....	۵۳.....
فصل سوم: کلیات و روش شناسی پژوهش.....	۱۰۷.....
فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها (یافته‌های پژوهش).....	۱۵۷.....
فصل پنجم: جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها.....	۲۶۳.....
منابع و اخذ.....	۳۱۸.....

پیشگفتار

مفاهیمی نظیر تشکل‌های مدنی، سازمان‌های مردم‌نهاد، انجمن‌های داوطلب و مدنی و... مفاهیمی هستند که سابقه و پیشینه طولانی در مغرب زمین دارند. جامعه مدنی و تشکل‌های درون آن در غرب با عنوان "بخش سوم" متولد شدند؛ یعنی ۱- بخش دولتی ۲- بخش خصوصی یا بازار ۳- بخش داوطلب یا مدنی؛ به عبارت دیگر زمانی که دولت‌ها و بخش خصوصی (بازار) تمایل یا توانایی نداشتند برخی موضوعات را به عهده بگیرند، بخش سوم و انجمن‌های داوطلبانه مدنی عهده دار آن شدند و به عنوان رکن سوم حیات اجتماعی وارد عرصه شدند.

فعالیت‌های مدنی داوطلبانه در کشور ما سابقه‌ای دیرینه دارد و وجود فرهنگ وقف، سنت خیرات و رات، نظام بنه در نقاط روستایی، گروه‌های فتوت و... همگی مصداق‌هایی از فعالیت‌های داوطلبانه در کشور ماست. اما اجرای این گونه فعالیت‌ها به صورت متشکل، رسمی و روشمند و در قالب تشکل‌های مدنی شناسنامه‌دار در کشور ما به سنت و ندمت درازی ندارند. با این حال این گونه تشکل‌ها و انجمن‌های مدنی و داوطلبانه که به سازمان‌های مردم‌نهاد (N.G.Os)^۱ مشهورند، در چند دهه اخیر در کشور ما تعدد و تکثر یافته‌اند و به عنوان یکی از بازیگران و کنشگران زندگی اجتماعی در

^۱ - مفهوم N.G.O سرواژه عبارت (Non Governmental Organizations) است که برگردان فارسی آن، سازمان‌های غیرحکومتی است ولی از آنجا که در کشور ما، در ابتدا به سازمان‌های غیردولتی و سپس به سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) اشتباه یافته است، در اینجا نیز، با این عنوان و نام به کار برده می‌شود. حرف لاتین S نشانه جمع است که در داخل متن در حالت اختصاری نیز به کرات تکرار شده است؛ زیرا چسباندن نشانه جمع «ها» به N.G.O از نظر نگارش فارسی نادرست است.

حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی حضور یافته و خواهان حضور و نقش بیشتری در این عرصه‌ها هستند.

اهمیت سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) که کانون و مرکز پژوهش‌ها و مطالعات بخش سوم و جامعه مدنی اند، در ابعاد مختلف قابل بررسی و مطالعه است. به طوری که وجود این گونه سازمان‌ها و مؤسسات و نقش آن‌ها در تراگرد توسعه پایدار انسانی مورد توجه اندیشمندان و نظریه پردازان مباحث جامعه مدنی و توسعه‌ای گری دولتی نوین و مشارکت‌های مدنی است. در مورد اهمیت و ضرورت طرح به این گونه سازمان‌ها، زمانی کوفی عنان گفته بود: **قرن بیست و نهم قرن N.G.O خواهد بود؛** در همین راستا پژوهش حاضر که یک پژوهش مسه‌محور و کاربردی در پی آنست که با ارائه طرحی روشمند و علمی به مطالعه سازمان‌های مردم‌نهاد و میزان اثربخشی آن‌ها پردازد. در واقع این پژوهش به دنبال آن است که اثربخشی (تحقق اهداف) در سازمان‌های مردم‌نهاد به چه میزان می‌باشد؟ عوامل مؤثر بر اثربخشی سازمان‌های مردم‌نهاد کدامند؟ (اثربخشی سازمان‌های مردم‌نهاد تابع چه متغیرهایی است؟)

باید بگوییم که بیش از هجده سال تحصیل و تدریس و تحقیق در حوزه‌های مختلف جامعه‌شناسی به ویژه جامعه‌شناسی نهادها و مالی و نیز سال‌ها تلاش عملی و تجربی در تأسیس و تشکیل و تقویت تشکلهای مدنی، دانش نظری و تجربی نسبتاً مناسبی را برای نگارنده فراهم کرده است. اینک این کتاب که حاصل سال‌ها تلاش و پژوهش و فعالیت‌های علمی و مدنی نویسنده بوده به محضر مخاطبان محترم به ویژه متولیان امر در حوزه سازمان‌های مردم‌نهاد، کنشگران این حوزه و پژوهشگران علاقه‌مند به کار در

این حوزه تقدیم می گردد. این کتاب می تواند الگوی پژوهشی مناسبی (از حیث مبانی نظری و روش تجربی کار) برای پژوهشگران حوزه نهادهای جامعه مدنی و نیز دانشجویان رشته های علوم سیاسی، علوم اجتماعی، مدیریت و... باشد. از همه مخاطبان بزرگوار تقاضا دارم که نقدهای استعلایی (بالا برنده) و ایضاحی (روشن کننده) خود را بر این کتاب دریغ نکنند و با راه سابی و نقدهای خود زمینه را برای رفع اشکالات و ایرادات کتاب فراهم کنند. در پایان لازم می دانم از زحمات همسر و همراه عزیزم سرکار خانم فاطمه خزایی - از آغازین روزهای تدوین این طرح تا چاپ آن مرایاری کرد، تشکر کنم. این کتاب را تقدیم می کنم به همسر و آرتین پسر.

من...توفیق و علیه التکلان

جمشید میرزایی

(پژوهشگر اجتماعی و استاد جانشناسی دانشگاه فرهنگیان - پردیس زینبیه)